

Sygn. akt II PSKP 39/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko Polskiemu [...]

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 5 kwietnia 2023 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 25 września 2020 r., sygn. akt XXI Pa 705/19,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

(M.D.)

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 25 września 2020 r., sygn. akt XXI Pa 705/19, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie – w sprawie z powództwa M. S. przeciwko P. – zmienił zaskarżony apelacją powódki wyrok Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z dnia 16 września 2019 r., sygn. akt VIII P 1077/17 – (oddalający powództwo), w ten sposób, że zasądził od P. na rzecz M. S. kwotę 62.181 zł z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej od 14 listopada 2017 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt I); zasądził od pozwanego Instytutu na rzecz powódki kwotę 3.231 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej (pkt II).

W sprawie ustalono między innymi, że M. S. wniosła o zasądzenie kwoty 62.181 zł tytułem odszkodowania w związku z odwołaniem jej ze stanowiska dyrektora P. (dalej również jako: P.); stanowisko to zajmowała od 3 października 2015 r.

W dniu 17 maja 2017 r. K.M. (kierująca działem współpracy międzynarodowej P.) zwróciła się do powódki o pomoc w sprawie uzyskania prawa do prezentacji nagrań z wręczenia „O.” (nagród filmowych przyznanych przez Amerykańską Akademię Sztuki i Wiedzy Filmowej, która dysponuje prawami do nagrań z ceremonii wręczenia nagród filmowych „O.”) A. W. i P. P. (prawa tego nie udało się początkowo uzyskać). Powódka poprosiła swoją asystentkę o przygotowanie pisma na podstawie *e-maila* autorstwa K. M. i wysłanie go do byłego senatora C. D., pełniącego wówczas funkcję prezesa i dyrektora naczelnego (*chief executive*) stowarzyszenia M. (M.), z prośbą o pomoc. 18 maja 2015 r. pismo zostało podpisane przez M. S. , a następnie wysłane pocztą tradycyjną i pocztą elektroniczną. Asystentka upewniała się, czy ma być przesłane w takiej formie, a powódka to potwierdziła. W treści listu zawarte zostały treści odwołujące się do zagrożenia cenzurą i powrotu niebezpiecznej sytuacji w Polsce. W liście napisano, że „to straszne jak szybko możemy wrócić do absurdalnej cenzury, kierowanej przez ksenofobicznych nacjonalistów schowanych

w cieniu pomnika Chrystusa, Króla Polski”. Wskazano również, że „obecnie wielu artystów (...) zostało umieszczonych na czarnej liście, opisywani są w prawicowych i polskich mediach narodowych jako niekryształowe postacie, stygmatyzowani jakąś insynuacją jak kolaboracja z komunistami, homoseksualizm, deprawacja, bezwartościowi nihiliści”. List został napisany fatalnym językiem angielskim, z licznymi błędami językowymi i jego forma była odebrana jako skandaliczna. W odpowiedzi na ten list, działający w imieniu M., Stan M. zwrócił się do nadawców listu w celu upewnienia się, czy prawidłowo zrozumiał kontekst kierowanej prośby („Czy dobrze rozumiem sytuację? Jeżeli tak, czy chcielibyście, by M. zwróciła się do Akademii w tej sprawie?”). 11 czerwca 2017 r. powódka wysłała do C. D. i S. M. e-mail z przeprosinami za list z 18 maja 2017 r., w którym wyraziła ubolewanie z powodu zaistniałej sytuacji.

W piśmie z 6 lipca 2017 r. skierowanym do P. L., podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, powódka wyjaśniała okoliczności wysłania listu z 18 maja 2017 r. i działania podjęte w celu ograniczenia ewentualnych negatywnych skutków zdarzenia. W piśmie z 13 lipca 2017 r. powódka wyraziła zdziwienie w związku z prośbą o złożenie rezygnacji z uwagi na incydent z 18 maja 2017 r.

Pismem z 25 września 2017 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego P. G. (dalej również jako: Minister) zwrócił się do rady P. w sprawie zaopiniowania zamiaru odwołania M. S. ze stanowiska dyrektora P.. Uchwałą z 9 października 2017 r. rada P. wyraziła negatywną opinię wskazując, że nie występują przesłanki wymienione w art. 14 ust. 6 ustawy o kinematografii, na podstawie których byłoby możliwe odwołanie M. S. ze stanowiska dyrektora P.. Jednocześnie w uchwale z 9 października 2017 r. rada P. szczegółowo odnosiła się do kwestii listu skierowanego do C. D. i wyjaśnień udzielonych przez M. S. w sprawie tego listu.

24 października 2017 r. powódka otrzymała pismo Ministra z 9 października 2017 r. zawierające oświadczenie o odwołaniu jej ze stanowiska dyrektora P. na podstawie art. 14 ust. 6 pkt 1 w związku z art. 10 ust. 1 ustawy o kinematografii.

Według Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji dokonał częściowo wadliwej oceny dowodów, a w konsekwencji nieprawidłowo zastosował prawo materialne. Sąd drugiej instancji stwierdził, że stosownie do regulacji określonych w

art. 69 k.p. oraz art. 70 k.p. dla skutecznego odwołania powódki ze stanowiska dyrektora, pozwany zasadniczo nie był zobowiązany podawać uzasadnienia odwołania. Niemniej jednak wyjątek, od reguły określonej w Kodeksie pracy, zawiera art. 14 ust. 6 ustawy z 30 czerwca 2005 r. o kinematografii, który stanowi, że minister może odwołać dyrektora, po zasięgnięciu opinii rady, przed upływem kadencji w przypadku między innymi działania z naruszeniem prawa. Ustanowienie przez ustawodawcę zamkniętego charakteru przyczyn odwołania dyrektora przed upływem okresu, na który go powołano, ma na celu zapewnienie wzmożonej ochrony trwałości terminowego stosunku pracy z powołania i w związku z tym niezbędna jest możliwość weryfikowania przez sąd przyczyny odwołania. Bez podania pracownikowi konkretnej i zrozumiałej przyczyny odwołania taka weryfikacja nie byłaby możliwa, a ochrona ustanowiona przepisami ustawy byłaby iluzoryczna. Jeżeli odrębna ustawa zawiera enumeratywne wyliczenie przyczyn odwołania dyrektora instytucji kultury, to jest przepisem o charakterze szczególnym, co wyklucza możliwość stosowania przepisów i zasad Kodeksu pracy (art. 70 k.p.). Nie można wobec powyższego przyjąć, że do zgodnego z prawem odwołania dyrektora instytucji kultury wystarczające jest wskazanie ogólnej przyczyny. Według Sądu drugiej instancji odwołanie dyrektora instytucji kultury podlega kontroli sądu, który jest obowiązany zbadać, czy podana przyczyna jest rzeczywista i prawdziwa. W razie ustalenia, że przyczyna wskazana jest fikcyjna odwołanie jest wadliwe, a odwołanemu pracownikowi przysługuje roszczenie o odszkodowanie.

Zdaniem Sądu Okręgowego w oświadczeniu z 9 października 2017 r. o odwołaniu powódki ze stanowiska brak jest sprecyzowania, jakiego zachowania niezgodnego z prawem dopuściła się powódka, a jednocześnie byłoby ono przyczyną decyzji organu nadzorującego P.. Podawane w przestrzeni publicznej okoliczności nie były wiążące dla powódki skoro nie zostały wskazane w oświadczeniu o odwołaniu z funkcji dyrektora. Decyzja o rozwiązaniu umowy o pracę z powódką w istocie była wynikiem oceny listu wysłanego do C. D., a okoliczność ta, w ocenie Sądu drugiej instancji, nie spełnia żadnej z przesłanek z art. 14 ust. 6 ustawy o kinematografii. Przede wszystkim organ odwołujący w treści oświadczenia nie wyjaśnił, jakiego naruszenia prawa dopuściła się powódka. Nawet przyjmując, że treść listu była naganna i nieakceptowalna na poziomie kierownictwa jednostki

kultury, to zachowanie takie może zostać ocenione, co najwyżej jako naruszenie obowiązku rzetelnego nadzoru, co w okolicznościach sprawy nie stanowi znamiona naruszenia prawa, o jakim mowa w powołanym przepisie. Powódka stwierdzając niewłaściwą treść listu, mimo wszystko wynikającą z zachowania podległego pracownika, podjęła natychmiast wszystkie konieczne działania, aby z adresatem pisma wyjaśnić zaistniałą sytuację i zmniejszyć wizerunkowe straty dla instytutu. Nie można – nawet przy ustalonej treści listu – uznać, że zachowanie powódki naruszało prawo, w rozumieniu przesłanki z art. 14 ust. 6 pkt. 1 ustawy o kinematografii. Zresztą Minister podejmujący decyzję ani w odpowiedzi na uprzednie stanowisko rady P., ani w samym oświadczeniu nie sprecyzował, jakie prawo i w jaki sposób zostało naruszone przez powódkę, poprzestając jedynie na powołaniu podstawy prawnej decyzji. Takie zachowanie jest niewystraszające w świetle omówionego poprzednio obowiązku podania konkretnej przyczyny oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę.

Uwzględniając to, że odwołanie należy traktować jako równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę, Sąd drugiej instancji zastosował przepisy o odszkodowaniu w związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem umowy o pracę z zachowaniem okresu wypowiedzenia dla zrekompensowania naruszenia przepisów w związku z odwołaniem powódki. Sąd Okręgowy na podstawie art. 47¹ k.p. ustalił odszkodowanie w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia (62.181 zł) i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, zasądzając takie świadczenie od pozwanego na rzecz powódki z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej od 14 listopada 2017 r. (data doręczenia odpisu pozwu), zaś w pozostałym zakresie oddalił powództwo (tj. o odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia złożenia pozwu).

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego strona pozwana zaskarżyła skargą kasacyjną zarzucając naruszenie:

1) art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. oraz 382 k.p.c. przez brak wskazania pełnej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia z jednoczesnym brakiem wskazania, że przyjmuje za własne ustalenia Sądu Rejonowego oraz przez brak odniesienia się do faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a także brak oceny dowodów i wskazania, na jakich dowodach Sąd Okręgowy się oparł, w tym: - dotyczących „podania w przestrzeni publicznej okoliczności uzasadniających odwołanie powódki”

oraz wiedzy powódki o przyczynie faktycznej odwołania, w tym korespondencji powódki z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wyjaśnień składanych przez powódkę przed Radą P. znajdujących potwierdzenie w protokołach i uchwałach Rady i zeznaniach świadka J. B., korespondencji między Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego a Radą P. i wiedzy powódki o tej korespondencji, komunikatu na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie odwołania powódki i wiedzy powódki o treści tego komunikatu, publicznych wypowiedzi powódki (w tym na jej profilu na F. i w wywiadach znajdujących się w aktach sprawy) jeszcze przed otrzymaniem oświadczenia o odwołaniu, w których sama wskazuje przyczynę odwołania; - dotyczących treści, okoliczności przygotowania, podpisania i wysłania listu z dnia 18 maja 2017 roku do byłego senatora C. D., a także reakcji na treść tego listu osób trzecich i początkowego kwestionowania przez powódkę, że podpisała ten list, w tym zeznania świadków J. B. i A. S., e-mail S. M. z dnia 18 maja 2017 roku, pismo J. B. z dnia 9 czerwca 2017 roku, e-mail z 12 czerwca 2017 roku; - faktów i dowodów, które miałyby świadczyć o tym, że „powódka stwierdzając niewłaściwość treści listu, mimo wszystko wynikającą z zachowania podległego pracownika, podjęła natychmiast wszystkie konieczne działania, by z adresatem pisma wyjaśnić zaistniałą sytuację i zmniejszyć wizerunkowe straty dla instytutu” co ma istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem nie pozwala ocenić, na jakich faktach i dowodach Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie, dlaczego uznał za nieistotne niektóre fakty oraz dowody, a w konsekwencji może świadczyć o tym, że Sąd nie mógł i nie zastosował prawidłowo przepisów prawa materialnego, skoro nie ustalił w pełni podstawy faktycznej;

2) art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. przez brak wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów w zakresie oceny zachowania powódki, w szczególności przez brak wyjaśnienia, dlaczego zdaniem Sądu Okręgowego powódka nie naruszyła art. 100 § 2 pkt 4 k.p., który wskazał Sąd Rejonowy jako naruszony przez powódkę, co ma istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem może świadczyć o tym, że Sąd Okręgowy nie dokonał niezbędnej oceny prawnej sprawy, a w konsekwencji błędnie uznał, że nie została spełniona przesłanka z art. 14 ust. 6 pkt 1 ustawy o kinematografii;

3) art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. przez brak wskazania podstawy faktycznej, na której Sąd Okręgowy oparł się uznając za zasadne żądanie odszkodowania w wysokości równowartości trzymiesięcznego wynagrodzenia powódki w sytuacji, w której staż pracy powódki był krótszy niż 3 lata, a pozwana podnosiła już w odpowiedzi na pozew zarzut co do wysokości żadanego przez powódkę świadczenia, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem brak rozważenia zarzutu pozwanego i wyjaśnienia podstawy faktycznej uzasadniającej wysokość zasądanego odszkodowania może świadczyć o tym, że Sąd Okręgowy nie dokonał w tym zakresie niezbędnych ustaleń, a w konsekwencji błędnie zasądził odszkodowanie w pełnej wysokości dochodzonej przez powódkę;

4) błędną wykładnię art. 14 ust. 6 ustawy o kinematografii (lub błędną wykładnię nie wymienionego jednak przez Sąd Okręgowy art. 30 § 4 k.p.) i uznanie, że w oświadczeniu o odwołaniu dyrektora Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej należy wskazać przyczynę faktyczną rozwiązania stosunku pracy; ewentualnie przez brak uznania, że nie dochodzi do naruszenia wymogu wskazania faktycznej przyczyny odwołania dyrektora P. w sytuacji, gdy w dokumencie odwołania podano jako podstawę prawną rozwiązania stosunku pracy naruszenie przez dyrektora prawa, a faktyczna przyczyna odwołania była znana dyrektorowi, w tym na podstawie wcześniejszej korespondencji z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, korespondencji Ministra z Radą P., a przede wszystkim z komunikatu zamieszczonego na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w którym przyczyny te zostały opisane, z którym dyrektor się zapoznał przed otrzymaniem oświadczenia o odwołaniu i na który dyrektor się powoływał w publicznych wypowiedziach;

5) art. 14 ust. 6 pkt 1 ustawy o kinematografii przez jego błędną wykładnię oraz niezastosowanie art. 100 § 2 pkt 4 k.p. i błędne przyjęcie, że postępowanie powódki polegające na skierowaniu listu do senatora C. D., którego treść naruszała wizerunek instytucji publicznej, była naganna i nieakceptowalna, nie stanowiło naruszenia obowiązku dbania o dobro pozwanego;

6) art. 69 w zw. z art. 45 § 1 i 47¹ k.p. przez ich niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powódki odszkodowania w wysokości równowartości jej trzymiesięcznego wynagrodzenia, w sytuacji gdy staż pracy powódki u pozwanego

był krótszy niż 3 lata, a żadne okoliczności nie przemawiały za tym, aby zasądzone odszkodowanie było wyższe od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia tj. za 1 miesiąc.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, a także pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest częściowo uzasadniona.

Skarga kasacyjna nie kwestionuje, że Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powołał z dniem 3 października 2015 r. M. S. na stanowisko dyrektora P. na czas określony do dnia 2 października 2020 r. na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii, przyznając jej prawo do miesięcznego wynagrodzenia w kwocie 20.727 zł.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 130) w celu wspierania rozwoju kinematografii utworzono P. (P.), będący państwową osobą prawną, którą kieruje i reprezentuje na zewnątrz dyrektor.

Art. 68 § 1 k.p. stanowi, że stosunek pracy nawiązuje się na podstawie powołania w przypadkach określonych w odrębnych przepisach. Stosownie do art. 14 ust. 5 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii dyrektor i jego zastępca są zatrudniani na podstawie powołania, z tym że do dyrektora nie stosuje się art. 70 § 1 Kodeksu pracy (który stanowi, że pracownik zatrudniony na podstawie powołania może być w każdym czasie - niezwłocznie lub w określonym terminie - odwołany ze stanowiska przez organ, który go powołał. Dotyczy to również pracownika, który na podstawie przepisów szczególnych został powołany na stanowisko na czas określony). Z unormowania tego oraz art. 14 ust. 6 cytowanej ustawy wynika, że z uwagi specyficzny charakter tej instytucji ustawodawca określił

sposób odwołania dyrektora P. w sposób odmienny od unormowania odwołania pracownika zatrudnionego na podstawie powołania w Kodeksie pracy, wymagając na przykład konsultacji z radą P. przed podjęciem decyzji o rozwiązaniu stosunku pracy. Wyłączenie stosowania art. 70 § 1 k.p. nie oznacza jednak, że nie mają zastosowania do dyrektora P. w zakresie nieuregulowanym w ustawie z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii pozostałe przepisy k.p. dotyczące stosunku pracy na podstawie powołania. W myśl bowiem art. 5 k.p., jeżeli stosunek pracy określonej kategorii pracowników regulują przepisy szczególne, przepisy kodeksu stosuje się w zakresie nieuregulowanym tymi przepisami.

Sumaryczna wykładnia językowa, logiczna i systemowa art. 14 ust. 5 ustawy o kinematografii w kontekście wskazanych wyżej przepisów prowadzi do konkluzji, że dyrektor P. nie może być odwołany ze stanowiska w każdym czasie, co implikuje warunek, że odwołanie może nastąpić tylko po wystąpieniu uzasadnionych przyczyn. Przyczynami tymi są okoliczności wymienione w art. 14 ust. 6 ustawy o kinematografii, zgodnie z którym „Minister może odwołać Dyrektora, po zasięgnięciu opinii Rady, przed upływem kadencji w przypadku: 1) działania z naruszeniem prawa; 2) zrzeczenia się funkcji; 3) choroby uniemożliwiającej sprawowanie funkcji; 4) skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe; 5) niezatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego Instytutu; 6) negatywnej opinii Rady w zakresie, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 3”.

Ustawa ta nie precyzuje, czy odwołanie dyrektora P. następuje niezwłocznie lub w określonym terminie, jednak wykładnia systemowa przemawia za przyjęciem jako zasady - odwołanie dyrektora po upływie okresu wypowiedzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2007 r., II PK 225/06, Legalis). Nie można jednak wykluczyć sytuacji, gdy możliwe będzie odwołanie ze skutkiem natychmiastowym. Wynika to z możliwości zastosowania do dyrektora P. art. 70 § 2 k.p. (odwołanie jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę) lub art. 70 § 3 k.p. (odwołanie jest równoznaczne z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia, jeżeli nastąpiło z przyczyn, o których mowa w art. 52 lub 53). W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że okoliczności wymienione w art. 14 ust. 6 pkt 4 i 3 ustawy o kinematografii (skazanie prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo, choroba

uniemożliwiająca sprawowanie funkcji) korelują z niektórymi pozycjami art. 52 i 53 k.p. Przykładowo art. 52 § 1 pkt 2 k.p. stanowi podstawę prawną rozwiązania stosunku pracy w trybie natychmiastowym w przypadku popełnienia przez pracownika w czasie trwania umowy o pracę przestępstwa, które uniemożliwia dalsze zatrudnianie go na zajmowanym stanowisku, jeżeli przestępstwo zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem. Zgodnie natomiast z art. 53 § 1 pkt 1b k.p. pracodawca może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia, jeżeli niezdolność pracownika do pracy wskutek choroby trwa dłużej niż łączny okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku oraz pobierania świadczenia rehabilitacyjnego przez pierwsze 3 miesiące - gdy pracownik był zatrudniony u danego pracodawcy co najmniej 6 miesięcy lub jeżeli niezdolność do pracy została spowodowana wypadkiem przy pracy albo chorobą zawodową. W ocenie Sądu Najwyższego, desygnat zawarty w art. 14 ust. 6 pkt 1 ustawy o kinematografii „działania z naruszeniem prawa” w kontekście możliwości odwołania dyrektora PISF (rozwiązania stosunku pracy) w trybie natychmiastowym, a więc przy zastosowaniu art. 70 § 3 k.p. w związku z art. 52 § 1 k.p., wymagałby wykazania przez Ministra takiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, które w istotny sposób w ważnej sprawie naruszało interes pracodawcy i zostało popełnione na skutek rażącego niedbalstwa lub z winy umyślnej. Podsumowując ten fragment uzasadnienia, w sytuacji wystąpienia jednej z przyczyn wymienionych w art. 14 ust. 6 ustawy o kinematografii, w zależności od wagi konkretnej przyczyny, możliwe jest wskazanie przez Ministra terminu rozwiązania stosunku pracy lub odwołanie dyrektora po upływie okresu wypowiedzenia. Decyzja o odwołaniu w trybie natychmiastowym musiałaby również zawierać jednoznaczne przywołanie okoliczności z art. 52 i 53 k.p.

W tym kontekście Sąd Najwyższy uznał, że wprowadzie Minister w decyzji z dnia 9 października 2017 r. zawierającej oświadczenie o odwołaniu powódki ze stanowiska dyrektora P. na podstawie art. 14 ust. 6 pkt 1 w związku z art. 10 ust. 1 ustawy o kinematografii odwołał powódkę ze stanowiska dyrektora „z dniem dzisiejszym”, co mogłoby wskazywać na zamiar rozwiązania stosunku pracy w trybie natychmiastowym, jednak brak przywołania w decyzji Ministra art. 70 § 3 k.p. oraz decyzja pozwanego pracodawcy o zwolnieniu powódki z obowiązku wykonywania

pracy w okresie wypowiedzenia, ograniczają ocenę prawną skargi kasacyjnej do kwestii prawidłowości odwołania powódki z uwzględnieniem okresu wypowiedzenia – tym bardziej, że skarga kasacyjna pozwanego nie kwestionuje odwołania powódki z zastosowaniem okresu wypowiedzenia, wynoszącego w jej przypadku 1 miesiąc (z uwagi na staż pracy u pozwanego krótszy niż 3 lata – art. 36 § 1 pkt 2 k.p.), co zresztą znajduje potwierdzenie w aktach osobowych powódki (vide: pismo pozwanego z dnia 16 listopada 2017 r., k. 41 akt osobowych).

W ocenie Sądu Najwyższego nie był uzasadniony czwarty zarzut skargi kasacyjnej błędnej wykładni art. 14 ust. 6 ustawy o kinematografii (lub błędnej wykładni nie wymienionego jednak przez Sąd Okręgowy art. 30 § 4 k.p.) przez uznanie, że w oświadczeniu o odwołaniu dyrektora P. należy wskazać przyczynę faktyczną rozwiązania stosunku pracy.

Art. 14 ust. 5 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii oraz art. 14 ust. 6 tej ustawy mają charakter *leges speciales*, modyfikując reguły rozwiązywania stosunków pracy na podstawie powołania określone w Kodeksie pracy, co oznacza, że naruszenie tych przepisów może polegać na niewskazaniu w ogóle przyczyny rozwiązania umowy o pracę lub na pozornym, niewystarczająco jasnym i konkretnym jej wskazaniu, również w przypadku stosunku pracy na podstawie powołania na czas określony. Obowiązkiem strony rozwiązującej stosunek pracy na podstawie art. 14 ust. 6 pkt 1 ustawy o kinematografii, poza skonkretyzowaniem działania lub zaniechania, powinno być także wskazanie konkretnego przepisu, który został naruszony tym działaniem lub zaniechaniem, określając w ten sposób granice kognicji sądu pracy w sprawie o odszkodowanie z tytułu naruszenia przepisów o rozwiązywaniu stosunku pracy.

W tym kontekście nie ulegało wątpliwości, że decyzja Ministra z dnia 9 października 2017 r., poza przytoczeniem podstawy prawnej decyzji, nie zawierała skonkretyzowania działania lub zaniechania powódki ani wskazania konkretnego przepisu, który został naruszony tym działaniem lub zaniechaniem.

Dopiero w odpowiedzi na pozew w sposób jednoznaczny wskazano, że przyczyną podjęcia przez Ministra decyzji o odwołaniu powódki ze stanowiska dyrektora z dniem 9 października 2017 r. było jej pismo z dnia 18 maja 2015 r. wysłane do byłego senatora C. D., pełniącego wówczas funkcję prezesa i dyrektora

naczelnego (*chief executive*) stowarzyszenia M. z prośbą o pomoc w sprawie uzyskania prawa do prezentacji nagrań z wręczenia „O.” (nagród filmowych przyznanych przez A.) A. W. i P. P.. Ten podpisany przez powódkę list został oceniony w ministerstwie jako skandaliczny, narażający P. oraz Ministra nadzorującego tę państwową instytucję, na utratę wizerunku i uznania; w dodatku list sporządzony z licznymi błędami w języku angielskim, bardzo emocjonalny, oceniający rząd jako ksenofobicznych nacjonalistów, działających z pobudek skrajnie religijnych i stosujących absurdalną cenzurę.

Częściowo słuszny był natomiast zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. oraz 382 k.p.c. przez brak wskazania pełnej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia z jednoczesnym brakiem wskazania, że przyjmuje za własne ustalenia Sądu Rejonowego oraz przez brak odniesienia się do faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a także brak oceny dowodów i wskazania, na jakich dowodach Sąd Okręgowy się oparł. Z uzasadnienia tego Sądu nie wynika, aby kontestował on ustalenia Sądu Rejonowego, które wskazują, że pismo z dnia 18 maja 2015 r. zostało podpisane przez M. S., a następnie wysłane pocztą tradycyjną i pocztą elektroniczną, po upewnieniu się przez asystentkę odnośnie do prawidłowości tego pisma. Dalsza część uzasadnienia Sądu Okręgowego wskazuje jednak (bez wskazania dowodów procesowych), że niewłaściwa treść listu wynikała z zachowania podległego pracownika, a powódce przypisać można jedynie naruszenie obowiązku rzetelnego nadzoru tym aspekcie słuszna była konstatacja skargi kasacyjnej, iż Sąd nie mógł zastosować prawidłowo przepisów prawa materialnego, skoro nie ustalił w pełni podstawy faktycznej.

Uzasadniony był także zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. przez brak wyjaśnienia, dlaczego zdaniem Sądu Okręgowego powódka nie naruszyła art. 100 § 2 pkt 4 k.p., który wskazał Sąd Rejonowy jako naruszony przez powódkę. W tym kontekście Sąd Najwyższy uznał, że nie można byłoby zaakceptować świadomego wysłania przez dyrektora państwowej instytucji kultury do zagranicznego podmiotu listu zawierającego skrajnie krytyczną i pogardliwą ocenę nadzorującego tę instytucję kultury Ministra oraz polskiego rządu. Takie intencjonalne działanie mogłoby stanowić uzasadnioną przyczynę wymienionego w

art. 14 ust. 6 pkt 1 ustawy o kinematografii „działania z naruszeniem prawa”, determinującego odwołanie dyrektora z zachowaniem okresu wypowiedzenia.

Biorąc pod uwagę, że przedstawiony wyżej szczególny tryb rozwiązania stosunku pracy z dyrektorem P. obliguje do skonkretyzowania przyczyny odwołania dyrektora w oświadczeniu woli o odwołaniu, braki w tej kwestii – obciążają pracodawcę, co *per saldo* implikuje konstatację o naruszeniu przepisów o rozwiązywaniu stosunku pracy, uzasadniającą roszczenie o zapłatę odszkodowania.

W tym kontekście, zdaniem Sądu Najwyższego, uzasadniony był przede wszystkim zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. (przez pominięcie ustalenia, że staż pracy powódki był krótszy niż 3 lata, a okres wypowiedzenia wynosił 1 miesiąc), skorelowany z zarzutem naruszenia art. 69 w zw. z art. 45 § 1 i 47¹ k.p. przez ich niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powódki odszkodowania w wysokości równowartości jej trzymiesięcznego wynagrodzenia bez wskazania przyczyn takiego rozstrzygnięcia.

Stosunek pracy na podstawie powołania charakteryzuje się mniejszą (w porównaniu do stosunku z umowy o pracę) ochroną stabilizacji zatrudnienia. Wynika to w szczególności z art. 69 k.p., zgodnie z którym do stosunku pracy na podstawie powołania - „jeżeli przepisy niniejszego działu nie stanowią inaczej” (art. 68 - art. 72 k.p.) - stosuje się przepisy dotyczące umowy o pracę na czas nieokreślony, z wyłączeniem przepisów regulujących: tryb postępowania przy rozwiązywaniu umów o pracę oraz rozpatrywanie sporów ze stosunku pracy w części dotyczącej orzekania: o bezskuteczności wypowiedzeń oraz o przywracaniu do pracy.

W ocenie Sądu Najwyższego dyrektorowi PISF odwołanemu ze stanowiska z naruszeniem art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii przysługuje odszkodowanie określone art. 69 w zw. z art. 45 § 1 i 47¹ k.p. Sąd pracy ustala wysokość odszkodowania za bezprawne rozwiązanie stosunku pracy w ramach dolnego i górnego limitu wyznaczonego przez ustawowe okresy wypowiedzenia (art. 36 § 1 pkt 2 - 3 w związku z art. 47¹ k.p.). W takim przypadku, mimo dyskrecyjnej władzy sądu w kwestii sprecyzowania wysokości odszkodowania z art. 47¹ k.p., sąd pracy jest zobligowany do rozważenia wszystkich okoliczności sprawy, a zwłaszcza tego, czy odwołanie było wadliwe pod względem formalnym oraz czy odwołanie ze stanowiska okazało się merytorycznie

uzasadnione (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2019 r., III PK 150/18, OSNP 2020 nr 10, poz. 106).

W tym kontekście uzasadniony był zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 69 w zw. z art. 45 § 1 i 47¹ k.p. przez ich niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powódki odszkodowania w wysokości równowartości jej trzymiesięcznego wynagrodzenia, w sytuacji gdy staż pracy powódki u pozwanego był krótszy niż 3 lata, a Sąd okręgowy nie przywołał żadnych okoliczności przemawiających za tym, aby zasądzone odszkodowanie było wyższe od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia tj. za 1 miesiąc.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy, opierając się na treści art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[ł.n]